

Förord till första upplagan.

Våra dialektsords härledning är visserligen en bisak, men då någon måhända torde anse att alltför stor utförlighet häråt eg-nats i den Ordbok öfver svenska allmoge-språket, som härmed offentliggöres, kan det ej vara ur vägen att till det i inled-ningen (sid. VI—VII om *ordforskning*) an-förda, ytterligare bifoga några anmärk-ningar. Ej sällan har den åsigten utta-lats att våra landskapsord blott utgöra ett slags rotväliska, en förvridning af skriftspråket och att de till följe häraf ä-ro föga förtjenta af någon uppmärksam-het. Man har också sett den tanken framställd att "Sveriges och Noriges mun-arter endast i de äldsta tider och till en del ännu före litteraturens egentliga bör-jan någorlunda öfverensstämde med Noriges" *). Med hänseende härtill och af flera andra skäl, har det ansetts nödigt att något utförligare belysa ordens fränd-skap. Dervid har den grundsatsen blif-vit följd att först anföra det motsvaran-de ordet i svenska medeltidsspråket och fornnordiskan, derefter ordfränderne i nor-ska och danska munarterna, slutligen några andra slägtningar af indo-europei-ska språkstammen. Af en sådan jem-förelse framgår att den öfvervägande mängden af våra landskapsord återfinnes i vårt medeltidsspråk, i de flesta fall öf-verensstämmer med fornnordiskan, att skandinaviska munarterna hafva bibehå-lit större likhet med hvarandra än nu-varande skandinaviska skriftspråk, att svenska, norska och danska dialekterna (de Slesvikska deri inbegripna) hafva en nära och innerlig inbördes frändskap, samt slutligen att i synnerhet de svenska och norska ej blott "någorlunda", utan ganska mycket och väsendtligen öfverens-stämman med hvarandra. Af jämförelsen med äldre språklemlingar af den göti-

ska språkgrenen visar sig att många af de svenska landskapsord, som ej träffas i isländska eller fornnorska språkurkun-der, äro af en mycket hög ålder och ut-göra lemningar af det urgamla språkarf-vet, hvilket af vårt folk i så många stycken med beundransvärd trohet beva-rats. Jemförelsen med forn- och medel-högtyskan samt tyska bygdemålen, hol-ländskan, frisiskan, fornengelskan, en-gelskan, engelska och skotska landskaps-målen, ådagalägger att våra språkfrän-der i Tyskland, Holland och Stora Bri-tannien utan tvifvel hafva att henta mången vigtig upplysning ur de fornar-tade svenska munarterna. Jemförelsen med mæso-götiskan utvisar, att i många fall de götiska orden bättre och trognare hos oss, stundom ensamt hos oss, be-varats.

Vid åtskilliga svenska landskapsord, synnerligen från norra Sverige och Fin-land, hafva några ord ur de finska tun-gomålen för jemförelse skull anförts, ut-visande ömsesidiga lån mellan Svenskar och Finnar. Ifrågavarande jemförelse bär dessutom vittnesbörd derom att de flesta af de skandinavisk-germaniska ord, hvilka man ansett vara i finskan inkom-na ur isländskan, ännu förekomma i svenska allmogemålen. "Då Finnarne på flera håll varit och äro i oafbruten för-bindelse med den skandinaviska allmo-gen, men aldrig med isländare stått i någon beröring, är det naturligt, att de för isländskan och allmogespråket ge-mensamma skandinaviska ord, som blif-vit lånade till finskan, införts ur det senare, icke ur isländskan" *).

*) Om *Finska språkets kultur-ord*. Ett lingvistiskt bidrag till Finnarne's äldsta kultur-historia, af professor *Aug. Ahlqvist*. (Suomi, tidskrift i fosterländska ämnen. Helsingfors 1866, sid. 69).

*) P. A. Munch, *Fornsvenskans och Forn-norskans språkbyggnad*, företalet, sid. V, VI.